

OPINIE

Olieprijzen

Energie Nederland, jaargang 8, nr. 14 • dinsdag 8 november 2005

De prijs van incidenten

De schaarste op de internationale oliemarkt is groot. Er is schaarste aan voldoende productiecapaciteit van ruwe olie, er is schaarste aan raffinagecapaciteit en er is schaarste aan toegang, transparantie en vergunningen om de schaarste aan ruwe olie en raffinagecapaciteit op te heffen. Schaarste betekent dat er geen buffer van onbenutte capaciteit meer in het systeem bestaat waarmee verstoringen in de productie kunnen worden opgevangen.

Het gevolg van deze schaarste is dat elke verstoring van de productie – door onderhoudswerkzaamheden, stakingen, natuurgeweld, aanslagen of anderszins – grote gevolgen heeft voor de prijsvorming op de internationale markten. Lokale verstoringen of conflicten, zoals de orkanen in de Golf van Mexico, de protesten in Nigeria, de aanslagen in Irak en Saoedi-Arabië, de dreigende staking vorig jaar in Noorwegen en nu in Nederland, hebben dan niet alleen een lokaal effect of een effect op een bedrijf maar worden op de internationale markt gevoeld.

De flexibiliteit van het systeem bestaat nauwelijks meer. De krapte in de raffinagesector is deels veroorzaakt door de moeizame procedures in zowel Noord-Amerika als in Europa om nieuwe raffinaderijen te bouwen. De uitbreiding van de raffinagecapaciteit heeft de afgelopen jaren daarom vooral in Azië plaatsgevonden terwijl de energiesystemen in Noord-Amerika en Europa onnodig kwetsbaar voor verstoringen zijn geworden in dit segment van de markt.

Marktmacht

In feite betekent schaarste dat iedere producent veel marktmacht heeft. De schaarste kan politiek worden uitgebuit, door producenten zelf, maar ook door groepen die de aandacht van hun regering willen en via het verstoren van de

Door
Coby van
der Linde

oliestroom maximaal aandacht verkrijgen voor hun probleem door de stroom te onderbreken. Immers, in een internationale markt als die van ruwe olie en olieproducten kan de schaarste dan alleen nog in de prijs tot uitdrukking worden gebracht. De consument wordt gemakkelijk een speelbal van allerlei conflicten omdat de mogelijkheid op korte termijn om olie of olieproducten te vervangen door andere energiedragers of te bezuinigen beperkt zijn.

Nostalgie

Hoe kort geleden is het nog dat de consumerende landen in een geval van verstoring ergens in het internationale productiesysteem automatisch richting OPEC en dan vooral richting Saoedi-Arabië keken om de tekorten aan te vullen? Met enige nostalgie is de laatste twee jaar naar Saoedi-Arabië gekeken: mocht het land nu niet over de stabiliserende buffercapaciteit beschikken, dan kan het ons consumenten zeker na een aanzienlijke investeringsinspanning over een paar jaar verlossen van de gesel van de ongerelateerde incidenten.

De vraag is of het een redelijke verwachting is dat Saoedi-Arabië dit in de toekomst kan blijven doen. Ten eerste, waarom zou een land als Saoedi-Arabië investeren in een dergelijke uitbreiding van de capaciteit zodat er voor de internationale markt voldoende, maar voor Saoedi-Arabië dure, onbenutte capaciteit beschikbaar komt? Kan het land zich dat überhaupt permitteren om te investeren in niet-producerende bronnen en lege pijpleidingen als er tegelijkertijd enorm veel banen moeten worden gecreëerd voor de zeer jonge bevolking van het land? Een private onderneming is immers ook moeilijk te overtuigen om voor het goed van de internationale markt onbenutte capaciteit te creëren. En ten tweede zijn de verwachtingen ten aanzien van de benodigde capaciteit in Saoedi-Arabië om aan de groeiende wereldvraag te voldoen wellicht onrealistisch hoog op grond van de kwaliteit en kwantiteit van de fysieke voorraden van het land. Transparantie is daarvoor onontbeerlijk. Het kan best zijn dat de dagen van de ruim bemeten productiecapaciteit in de oliemarkt

voorbij zijn en dat we moeten wenen aan een heel andere oliemarkt.

In beweging

De internationale oliemarkt is in beweging. Consumerende landen moeten in de nieuwe marktomstandigheden zoeken naar een nieuwe balans tussen prijs, voorzieningszekerheid en milieu. De prijs krijgt de laatste tijd veel aandacht, maar leidt misschien niet tot de beste afwegingen om de prijs van energie te beheersen. Om de prijs van incidenten te beheersen moet worden gezorgd voor een goed investeringsklimaat zodat er geen onnodige afhankelijkheid en krapte in de energiesector ontstaan. Tegelijkertijd moet er oog zijn voor de sociale kosten van het energieverbruik. Het is beter om zelf vorm te geven aan het energiebeleid dan een speelbal te zijn van derden. ■

Coby van der Linde is hoofd van het Clingendael International Energy Programme, hoogleraar Geopolitiek en Energiemanagement aan de Rijksuniversiteit Groningen en lid van de Algemene Energieraad.

